

Apró közlemények.

† **Dr. Czirbusz Géza.** Úgy éreztük, kötelességünk e helyen megemlékezni dr. Czirbusz Gézáról, a budapesti Tudományos Egyetemnek mult év júliusában elhunyt földrajztanáráról. Ő volt ugyanis fáradhatlan hirdetője írásaiban és egyetemi előadásaiiban az anthropogeográfia jogosultságának és fontosságának, képzelt bajnoka a természet-tudományos irányú geográfia egyeduralmát kifogásoló geográfus, de még inkább nemgeográfus köröknek. Alapos, különösen természettudományi előképzettség híján, enciklopedista irányú autodidakta volt, tágkörű olvasottsággal, de kellő elmélyedés és fegyelmezettség nélkül. Sokat és sokfelét, köztük számos emberföldrajzi vonatkozású, de nem konkrét témáról szóló cikket is írt, de ezek éppen ezért, bár gyakran eredeti felfogásról és sok finom megfigyelésről tesznek tanubizonyosságot, nem maradandó értékűek. *Magyarország a XX. század elején* című nagy könyve, minden fogyatkozása mellett is, emberföldrajzi szempontból is önálló gondolkodásról és összefoglaló képességről tanuskodó munka. Talán ennek, vagy még sokszorta nagyobb *Egyetemes földrajzának* képe lebegett szeme előtt, mikor a földrajzról vallott anthropocentrikus hitvallásának egy négykötetes munkában akart maradandó épületet emelni. Ebből csak három kötet látott napvilágot. A merészen kigondolt épület azonban nem sikerült. Ingatag alapra helyeztetett; anyag, szerkezet egyaránt kifogásolható benne s egyáltalán messze van attól, hogy a mesteri alkotás büszke és nemes nevére igényt tarthasson. Félig rendszeres tankönyvféle az ifjúságnak, tele zavarossággal, következetlenséggel, félig rapszódikus vitairatféle a nagyközönségnek. A földrajztudomány komolyságának — mint bírálói kimutatták — határozottan ártott e munkájával, mely csupán az avatatlanokat tudta megtéveszteni. De magyar nyelven mégis az első kísérlet e téren s

ezt az érdemét feltétlenül el kell ismer-nünk, valamint azt is, hogy általa is felkeltette és táplálta az érdeklődést az emberföldrajz iránt. Ezt a célt szolgálta egyetemi katedráján szertelenkedő, erősen szubjektív, támadó és vitatkozó, pongyola és elkalandozó, de sok talpraesett megjegyzéssel fűszerezett előadásaiival is. A vezetése alól kikerült emberföldrajzi doktori dolgozatok nem ütöttek meg a mértéket. Tanárkodása is — sajnos — a földrajz tudományos színvonalának lesüllyedését eredményezte. Ha temperamentumát fékezni tudta volna s ha tehetségét — különösen élete végén — erején felüli munkák compilálása helyett mélyenjáró magyar emberföldrajzi témák módszeres kidolgozására fordítja, legjobb geográfus-munkásaink egyike lehetett volna.

B.

Magyarország megcsonkítása.

„Ez a könyv nem megnyugvást jelent, sőt bizik abban, hogy a földrajzi tényezők örök törvényei, a gazdasági erők vonzása nem marad gyöngébb fél a békeokmány papirosával szemben. Azt a helyzetet azonban, amibe kerültünk Magyarország megcsonkítása folytán, ismernünk kell, hogy a közeljövő kisebb számvetéseit megteheszük s az újabb fejlődés nagy körvonalait fölrajzolhassuk.” Ezek a szavak olvashatók Buday László nemrég megjelent, az Akadémia Léway-díjával kitüntetett hatalmas tanulmányának elején.*) Mi is ezekkel kezdjük közléseinket, mert amikor adataiból néhány fontosabbat itt közreadunk, ugyanaz a szempont vezérelt bennünket is. Nem mindenkinek áll módjában a drága új könyvek megszerzése, viszont minden magyar ember jöhet olyan helyzetbe, hogy a statisztika sokatmondó fegyvereivel kell élnie.

*) Buday László: *A megcsonkított Magyarország*. Budapest, 1921. 296 l. 120 korona.

	kilométer	%	lakos	°	sűrűség km.-kint
Ép-Magyarország (Horvátország nélkül)	282.870	100	18,264.533	100	64·7
Csonka-Magyarország	91.114	32·2	7,481.954	41·0	82·1
Cseh megszállás	62.937	22·2	3,575.685	19·6	56·7
Oláh megszállás	102.787	36·4	5,265.444	28·7	51·2
Rác megszállás	20.956	7·4	1,499.213	8·2	71·5
Osztrák követelés	5.055	1·8	392.431	2·2	77·6

Figyelemreméltó Csonka-Magyarország népsűrűsége, mely felülmúlja Franciaországot, Dániát is. A megszállott részek itt közölt népsűrűségét is csaknem kivétel nélkül az elszakított magyarság adja, a tiszta nemzetiségi vidékeken jóval alacsonyabb az.

Ép-Magyarországból marad Csonka-Magyarországnak: a szántóföld 43 százaléka, a kert 25 százaléka, a rét 25 százaléka, a szőlő 68 százaléka, a legelő 30 százaléka, az erdő 14 százaléka, a nádas 54 százaléka és a nem termő terület 39 százaléka Csonka-Magyarország területéből a fenti művelési ágakra esik: 60·3, 1·1, 7·2, 2·4, 11·1, 11·4, 0·3 és 6·2 százalék. A szántó, kert, rét és szőlőterületeken kilométerenként 115 ember él.

A népesség anyanyelv szerint való megoszlása (1910. évi adatok ezekben, százalék zárójelben):*)

Ép-Magyarország 9,945 m (51·4), 2,948 o (16·6), 1,946 t (11·9), 1,908 n (11·9), 464 ru (2·5), 462 r (2·6), 195 h (1·1), 401 e (2), Mt: 11,821 (64·7);

Csonka-Magyarország 6,612 m (88·4), 522 n (7·0), 166 t (2·2), 49 o (0·6), 41 h (0·6), 93 e (1·2), Mt: 7,133 (95·4);

Cseh megszállás 1,102 t (47·6), 1,084 m (30·9), 436 ru (12·2), 266 n (1·4), 88 e (2·5), Mt: 1,537 (43);

Oláh megszállás 2,800 o (53·2), 1,705 m (32·5), 560 m (10·6), 200 e (3·7), Mt: 2,290 (43·5);

Rác megszállás 458 m (30·4), 384 r (25·6), 304 n (20·3), 88 h (59), 265 e (17·8), Mt: 694 (46·3);

Osztrák követelés 250 n (53·6), 80 m (20·3), 48 h (12·2), 15 e (3·9), Mt: 156 (39·7).

Mezőgazdaságunk vesztesége aránylag nem oly nagy, mint ahogy a területi veszteségből következne. ami termézetes is. Ép-Magyarország 5,752 ezer holdnyi búzával bevetett területeiből Csonka-Magyarországon maradt 2,620 (45·7 százalék), 1,880 rozsterület-

ből 1.182 (62·9), 1,929 árpaterületből 912 (47·3), 1862 zabterületből 599 (32·2). 4.267 tengerterületből 1,493 (35·0) és 1.078 burgonyaterületből 421 (39·1). A szántóföldből Ép- (és Csonka-) Magyarországon búzára esett 25·5 (26·0), rozsra 82 (11·9), árpára 7·7 (8·2), zabra 8·0 (6·5), tengerire 18·5 (16·3), burgonyára 4·1 (4·0) százalék. 12.858,000 hold erdőterületünkben 2.029.000, azaz 15·7 százalék maradna meg.

A bányászat veszteségeit jellemzik a következő számok: Magyarország 210,000 bányamunkásából megmaradt 85,000 (40 százalék). A 203 millió korona értékű termelésből maradt 83 millió (41 százalék).

Az iparral foglalkozók 4·6 százaléka marad Csonka-Magyarországnak. 4241 gyártelepből megmaradt 2029, azaz 47·8 százalék és ezek az értékesebbek.

16,929 elemi iskolánkban 6402, az 532 polgári iskolából 237, a 264 középiskolából 123 maradna meg. A városi népességnek mintegy 60 százaléka, a falusinak ellenben csupán 36 százaléka marad Csonkamagyarországon.

Emberföldrajz és földrajzi légvára meg szörnyszülöttek. Ezt a különösen hangzó kijelentést a Földrajzi Közlemények nem régen megjelent, múlt évi számának (1920.) 45. lapján olvashatjuk Cholnoky Jenőtől, Lőczy Lajos életrajza című cikkében. Szól pedig a következőképpen: „Az emberföldrajznak, ha ugyan helyes ezt a szót használnunk, még ma sincsen kiépített szilárd alapja, mert ezen a téren a legfelélméletesebb légvárakat, ha akarom vemhes, ha nem akarom (így), nem vemhes szörnyszülötteket produkálja az irodalom”. Gyanítjuk ugyan, hogy ez a pennából kicsúszott s talán nem az életrajzba való röpke kiszólás nem az emberföldrajz magyar és nem magyar irodalmának, hanem valószínűleg alkalmosszerűleg egyvalakinek szól, de a távolról állók előtt mégis úgy tűnhet fel, mintha az egész anthropogeográfia értékéről vallott felfogása

*) m = magyar, n = német, t = tót, o = oláh, ru = rutén, h = horvát, r = rác, e = egyéb, Mt = magyarul tud.

lenne Cholnokynak. Így értelmezve pedig téves is, káros is — a földrajzra. Ezért tesszük ezt itt szóvá s kérjük, hogy a földrajz érdekében legyen óvatosabb kijelentéseiben.

Hogy azután helyes-e az emberföldrajz szó használata, arra egyebet nem is említve, utaljuk az olvasót Cholnokynak a Földr. Közl. 1910. évfolyamában megjelent „A földrajzról” című cikkére, ahol megállapítván, hogy „a földrajz éppúgy természettudomány, mint humanisztikus tudomány”, részletesen foglalkozik az emberi szférával s még programot is ad egy az „ember földrajzáról” szóló könyv számára. Merti hiszen ha van „A levegőnek fizikai földrajza” (egyetemi tankönyv, írta Cholnoky), akkor lehet az embernek is szerinte „leíró és fizikai földrajza”, vagyis „anthropogeografia és demologia” (6. lap). Ne lovagoljunk tehát a szavakon a nagyközönség előtt — úgy se ez a lényeg — mert könnyen félreértenek bennünket, az anthropogeografiát pedig — melynek természetszerűleg nem lehet olyan egyetlen (!) szilárd alapja, mint a geografiának a geologia — ne akarjuk utólag még ilyen módon sem, meg nem lévőnek tekinteni (ha ugyan jól értelmezzük szerzőt), mert „az már készen van”, mondja Brunhes Géographie humaine-jének (II. kiadás) egyik lelkes, tudós ismertetője (I. kötetben az I. kötet „lelkes” ismertetését Telekitől, Földr. Közl., 1911., 363 l.) Mi ugyan azt valljuk, hogy igazában még nincs készen s magunk se szeretjük a sokféle „földrajz”-elnevezést, de még a „földrajz” sincs, pedig írtak és írnak földrajzot.

B. Zs.

Újabb gazdasági vasúttervek Magyarországon. Az úgynevezett gazdasági vasutak közforgalmú vasutak, melyek a helyi érdekű vasutak és a magánhasználatú vasutak (erdei, mezőgazdasági stb. iparvasutak) között mintegy átmenetet alkotnak. Többnyire keskenyvágányú vasutak, melyek a meglevő vasúti vonalak és a helyi piacok közötti forgalmat közvetítik, másrészt lehetővé teszik a drága közúti fuvarozás mellőzésével az egyes gazdaságok egymásközi forgalmát is. Többnyire valamely vidéki városból, közlekedési és kereskedelmi gócpontból sugárszerűen ágaznak ki s egyrészt azoknak belső helyi közlekedését, másrészt a

környékkel való összeköttetését biztosítják. Az ilyfajta vasutak leglényegesebb kelléke s egyben előnye, hogy a lehető legkisebb befektetési költségek mellett a lehető legtakarékosabb üzemmel létesíthetők; a keskeny nyomtáv s a kis-sugarú kanyarulatok lehetővé teszik, hogy a vasút meglevő utakon, mesgyéken haladjon, a terepviszonyokhoz alkalmazkodjék és a termő és idegen magánterületeket lehetőleg megkímélje. Fokozott jelentőséget nyernek napjainkban e vasutak a földbirtokreform küszöbön álló végrehajtása s a mezőgazdasági többtermelés szempontjából s, de különösen nagy jövő vár rájuk az építkezések mai rendkívüli drágaságára való tekintettel azért, mert aránylag a legkisebb költséggel építhetők meg.

Hazánkban már több jól jövedelmező ily vasúthálózat létesült (Alföldi Első Gazdasági Vasút, Bodrogházi, Gyulavideki, Nyíregyházi stb.) s dacára közgazdasági életünk pangásának s a közforgalmú vasutak építésében beállt teljes szünetnek, a gazdasági vasutak tervezésében máris némi élénkség jelei mutatkoznak.

A kommunizmus letörése óta a következő gazdasági vasutak előmunkálatai folynak:

A tatavideki gazdasági vasutak, a Pápa—városlódi gazdasági vasút, a Debreczen—nádudvari gazdasági vasút, a Tapolcza—nagyvázsonyi gazdasági vasút, a Sárospatak—sátoraljai helyi vasút, az alföldi gazdasági vasút hálózat-bővítése, s Szekszárd—Hidasbonyhád, Keszőhídegutgyőnk—Hidasbonyhád, Hidasbonyhád—Villány—pécsi gazdasági vasút, a Komárom—Bokod—Dad—pusztavámi gazdasági vasút, a Szentesei gazdasági vasúthálózat, a Jászszegi gazdasági vasúthálózat, a Bak—becsehelyi és a Kerkaszabadhegy—zalabaksai gazdasági vasutak.

Európa szerb térképe 1914-ből.

Érdekes térképet közöl Oberhummer, a hírneves bécsi anthropogeográfus a Petermann's Mitteilungen 1920. szeptemberi számában. Belgrád elfoglalásakor csapataink egy térképet zsákmányoltak, mely a jövőendő Európa politikai térképet ábrázolja. Készítője Nikasinić Božidar, rajzolta Smrehar Slawko 1914-ben. Belgrádban. Četinjeben megálalták a második kiadás nyomatait is. Oberhummer azzal a meg-

jegyzéssel adja közre, hogy nem kívánja a tudományos köröket megfosztani attól a tanulástól, melyet ez a térkép nyújt. Különösen szembeszökő, hogy Magyarország megcsonkítása mennyire élt már a pánszlávok tudatában a háború kitörésekor is. Cseh-Szlovákia Szláv-szövetséges állam alakjában jelenik meg, mely magába foglalja a Felföldet, a Csallóközt, Alsó-Ausztriát, Porosz-Sziléziát. A határok — csupa geográfiai remekmű — Zakopanen, a Garam völgyén, Besztercebányán, Zólyomon, Léván, Komáromon, Pozsonyon, Bécsújhelyen, Linzen, északon pedig Boroszlón és Oppelnén haladnak keresztül. Az oláhok megkapják Erdélyt, amelyet azonban Magyarországtól egy Biharon átvonuló orosz korridor választ el. A Délvidék csaknem pontosan a mai viszonyoknak megfelelően „Új-Szerbiának” jut, csupán a Muraköz maradna magyar kézen. „Új-Ausztria” Stájerországból, Salzburgból, Karinthia és Felső-Ausztria részeiből állana. Melléjük egyébként az érdekes dokumentumot magát.

Németausztria köztársasága az 1920. október 1. törvényikk értelmében államszövetség, melynek önálló részei: Burgenland, Kärnten, Niederösterreich-Land (Bécs nélkül), Oberösterreich, Salzburg, Steiermark, Tirol, Vorarlberg és Wien.

A Szász-Kóburg-Hercegség 1920. július 1-én egyesült Bajorországgal, mely ilyformán 562 □ km.-rel és 74.000 lakossal gyarapodott.

Izland. 1918-ban Izland és Dánia szerződést kötöttek, mely szerint Izland önálló állam, Dániával perszonálunióba. A dán külügyi képviselőket egy-egy izlandi attaséval gyarapítják. (Geogr. Ztschr.)

A Spitzbergák norvég fenhatóság alá jutottak a folyó évi februári párisi egyezmény alapján.

Barlangkutató bizottságot alakított az osztrák földmívelésügyi minisztérium. Ennek feladata a denevérguzont és csontokat tartalmazó barlangok rendszeres kitermelése. A jelenlegi piaci árak alapján milliárdokra rúgó jövedelmet várnak Bécsben ettől az új természeti kincstől. A stájerországi Mixnitz mellett a Drachenhöhle egy-maga pl. napi 10 vagon 15—22 százalékos foszforsavat tartalmazó anyagot

szolgált, a foszforsav kg-ját 30 K-val számítva tehát ez az egyetlen barlang is 200 millió koronánál többet jövedelmez évente.

A német közoktatásügyi hatóságok a következő közleményt bocsátották ki: „Az Ált. Német Iskolaegyesület arra figyelmeztet, hogy az egyik iskolai atlasz a *versaillesi békében* Németországtól elszakított területeket nem jelezte külön és a birodalom egykori határait is csak részben tüntette fel. Utasítjuk a tartományi kormányokat stb., hogy az iskolai atlaszokat ily értelemben csak akkor engedjék az iskolákba, ha az elszakított területeket világosan egykor német birodalmi területekként ábrázolják.”

Németország vízkészleteit Halbfass 600 köbkm-re becsüli. Ebbe beleérti a talajvizet, álló- és folyóvizeket, valamint a légi vízgőzt is. A felhasználható víztereket 2.7 millió lóerőre teszi.

Alsószilézia szénkészletét H. E. Böker 529 □ km. területen (329 □ km. ebből porosz) 2944 millió tonnára becsüli. Még a mainál fokozottabb bányászat esetén is évszázadokra elegendő mennyiség.

Németország népessége 1919. okt. 8-án: 59,668.000 (már a csonkítás figyelembevételével, de a népszavazások területeit hozzászámítva). A városok népessége: Berlin 3422, Hamburg 1231, Köln 630, München 623, Lipcse 606, Drezda 529, Boroszló 489, Essen 438, Frankfurt a M. m. 432, Düsseldorf 399, Hannover 391, Nürnberg 352, Elberfeld-Barmen 314, Stuttgart 310, Chemnitz 297, Dortmund 295, Magdeburg 279, Königsberg 261, Bremen 255, Stettin 231, Mannheim 228, Duisburg 199, Kiel 197, Halle 180, Gelsenkirchen 169, Kassel 159, Augsburg 153, Aachen 145, Bochum 142, Braunschweig 139, Karlsruhe 136, Gladbach-Rheydt 130, Erfurt 127, Mühlheim a Ruhr m. 126, Crefeld 124, Hagen-Haspe 116, Lübeck 112, Hamborn 110, Mainz 109, Plauen 105.

A Zuider-Zee lecsapolása. A világ egyik legnagyobb méretű lecsapoló munkálata indul meg a hollandi törvényhozás határozata nyomán. A Zuider-Zee 3600 □ km.-nyi területéből óhajt a fáradszátlan ember kb. 2100 □ km.-nyi részt a földmívelés céljaira meghódítani. A munkálatok sorrendje a következő: Nord-Hollandból a Wieringen-szigeten

EUROPA FELOSZTÁSA 1914. ÉVI SZERB TERVEK SZERINT

Tervezte Nikašinović Božidar
rajzolta Smrekar Slavko Belgrádban.



át a Friez-partig 29 km. hosszúságú zárógátat építenek, amely az öblöt az Északi-Tengertől elzárja s. egyuttal vasúti töltésül is szolgál. A következő 15 év feladata lesz a Zuider-Zee nyugati partján elterülő legtermékenyebb — mintegy 450 □ km.-nyi kiterjedésű, alig 3 méter mélységű területek lecsapolása. (Wieringer Poldernek és Hoornscher Poldernek nevezik a tenger megfelelő részét már most is.) Ennek költségét 100 millió hollandi forintra becsülik. Később az 1000 □ km.-nél nagyobb déli Polder és végül a keleti kerül sorra. Amsterdam és Kampen felé nyitva maradna az út, a Zuider-Zee helyén ellenben csupán keskeny öböl: az Yssel-Meer marad meg. Tudvalevőleg Amsterdam kikötőjének legfontosabb viziútja már ma sem a Zuider-Zee, hanem az Ijmuidennél és Helderneél az Északi-Tengerbe torkolló csatornák.

Svédország népessége 1917. dec. 31-én 5,800.847 főnyi, népsűrűség 14,1. Stokholm lélekszáma (ezekben) 413, Göttenburg 196, Malmö 112. — 4,153.886 falusi lakossal szemben áll 1,646.961 városi.

A világ legnagyobb vízvezetési hálózata. Befejezéséhez közeledik az a ragyszabású, igazi amerikai méretű munka, amely hivatva van Apuliát, ezt a rendkívül vízszegény olasz tartományt Európa egyik legtermékenyebb vidékévé varázsolni. A munkálatok méreteiről fogalmat alkothatunk, ha a hálózat hosszát összehasonlítjuk más hasonlóan nagyméretű vízvezeték hosszával; míg a Catskill (New-York) vízmű hálózata 145, a Los Angeles-környéki (Kalifornia) 380, a Coolgardie-menti (Ausztrália) 665 kilométer hosszú, addig az apuliai 1600 kilométer hosszú lesz.

Apulia lakossága eddig nagy nélkülözésnek volt kitéve, mert egész évben abból a csekély vízmennyiségből élt, amit a téli csapadékból ciszternákban fogott fel. Súlyosította a helyzetet az is, hogy a déli Appenninek keleti lejtőjén alig vannak források. Ezért a vízmű vízellátása az Appenninek nyugati oldaláról történik a Caposele környékén körülfogott forrásokból. E víztömegnek az Appenninek hegygerincén való átvezetése a keleti lejtőre egy 151,2 kilométer hosszú alagútban történik.

A fővezeték Caposeletől Fasanoig terjed (214 kilométer) s. érinti Ripa-

candidát, Melfit, Venosát, azután párhuzamosan halad az Adria-tenger partjával, attól mintegy 30 kilométer távolban. Az egyes mellékezetek Barlettáig, Bariig, Molaig, Tarentoig, Brindisiig, Franiig, Andriaig s Gioia del Colleig vezetnek, ezenkívül nagyszámú másod- és harmadrendű elágazás készült a kisebb községek felé is.

A vízvezeték, melynek létesítése rendkívüli technikai nehézségekkel járt, naponként félmillió köbméter ivóvizet szállít, ami a lakosság lélekszámára átszámítva, fejenként és naponként 40—90 liter. Különleges technikai berendezésekkel elérték azt is, hogy a víz hőfoka nyáron Bariban 11 foknál, Tarentóban pedig 13 foknál nem nagyobb, tehát hidegnek mondható. (Der Bauingenieur.)

Alagutak a Pirenéekben. 1915-ben elkészült az első alagút, mely a Pirenéek láncolatát áttöri. Most újabb ilyen átjáró készült el, miáltal Páris-Barcelona között 21 órától 16-ra csökkent a menetidő.

Az „önrendelkezés”-ről a következő epés megjegyzéseket találjuk a *Muslim Outlook* 1920. évi április hó 8-iki számában: Irországgal kapcsolatban azt mondja Lloyd George. „Az önrendelkezés nem azt jelenti, hogy valamely országnak bármelyik része, mely évszázadok óta az ország tartozéka, most már kimondhatja, hogy külön köztársaságot alakítsunk.” De a legmulatságosabb kísérlet az önrendelkezés magyarázatára az a válasz, melyet Lloyd George Asquith felszólalására Mezőpotámia jövőjét illetőleg adott. Eszerint itt az önrendelkezés egyértelmű Mosul gazdag petróleummezőivel. Mosulban önrendelkezésnek kell lennie, mert később majd brit mandátumot faragnak abból. Törökországban az önrendelkezés értelme tartományról tartományra változik. Szíriában francia, Adaliában olasz, Szmírnában és Thrákiában görög, Palesztinában és Mezőpotámiában brit rendelkezést jelent. Ciliciában, Anatóliában és Konstantinápolyban pedig a „Nemzetek” Ligájára (így!) háramlík ez a jog. Mióta a Nyugatot az első kísérletet tette az önrendelkezés értelmének a magyaráztatására, a Kelet népeinek megvan arról a maguk nézetük: egyet jelent az olajmezőkkel és széntelepekkel!

Japán népessége. Az 1920. évben Japánban megejtett népszámlálás meg-

lépő eredménnyel végződött. Kitűnt ugyanis, hogy a lakosság száma az 1918-iki népszámlálás eredményéhez hasonlítva kb. 1¹/₄ millióval csökkent. Ennek a feltűnő eredménynek a japán lapok szerint az a magyarázata, hogy az 1920. évben megejtett népszámlálás volt az első, modern, európai alapokon végrehajtott népszámlálás, míg az előzőek inkább becslések voltak.

A számszerű eredmény a következő:

Az anyaország lakossága	55.961,140,
Korea	17.284.207,
Formosa	3.554.396,
Sachalin	105,765,
összesen	77.005,510.

A nagyobb városok lakosságának száma: Tokió 2.173, Osaka 1.252, Kobe 608, Kyoto 591, Nagoya 429, Yokohama 422.

Ezen kívül hét város van 100,000-en felüli lakossággal: Nagasaki, Hiroshima, Hakodate, Kanazama, Kure, Otaru, Sapporo. (The World Salesman.)

A Bagdad-vasút. A Bagdad-vasút teljes hossza Konjától Bagdadig 1749 kilométer. Ebből 1300 kilométer hosszban (Konjától Mosulig) a föld- és alépitményi munkák elkészültek s 1101 kilométer hosszban (Konjától Nisibinig) a vágányt is lefektették. Ezenkívül Bagdadtól észak felé a sargati olajmezőig is üzemben van a pálya, úgy hogy csak mintegy 280 kilométer hosszú szakasz hiányzik a Konstantinápoly—bagdadi közvetlen összeköttetéshez.

A vasút a Taurus-hegységet a tenger színe felett 1468 méter magasságban lépi át egy 3795 méter hosszú alagúttal. az Amanus-hegyláncot pedig Bages közelében 741 méter magasságban egy 4900 méter hosszú alagúttal. A vasút egyvágányú s Konja és Aleppo, valamint Aleppo és Bas-el-Ain közt naponként 8, Ras-el-Ain és Nisibin közt pedig naponként négy vonatpár közlekedik. A jelenlegi angol uralom első üzemi évében a bevételek 350,000 fonttal haladták meg a kiadásokat. (Organ f. Fortschr. d. Eisenb.)

Asszir-khaldens delegátus a békekonferencián. A *Muslim Outlerk* (1920 ápr. 22.) szerint az angolok immár az asszir-khaldensokat is mozgósították, akik egyebek között *Mosul* vidékén is laknak. Jogaik és követeléseik megal-

pozására csupán 6000 esztendőre nyúlnak vissza. Wilson elnök támogatását kilitásba helyezte. Egvébként saját állításuk szerint 460.000-en vannak Mezopotámiában, 350,000-en Törökország többi részeiben, 150,000-en Perzsiában és — 750,000-en Indiában! Mi lesz ezek önrendelkezésével?

Vasutak villamosítása Afrikában.

A gőzüzemű vasutak villamosításával járó nagy közgazdasági előnyök utóbbi időben mind fokozottabb mértékben terelik a figyelmet a villamosítások felé. Legújabbban a Fokföld és Natal egyes vasútvonalai (Capetown—Simonstown és Durban—Pietermaritzburg) villamosításának előmunkálatai is megkezdődtek. Az áram szolgáltatására Capetown és Durban közelében két széntüzelésre berendezendő hatalmas központ fog szolgálni. (The World Salesman.)

Új csatorna az Atlanti- és Csendes-óceán közt. A Panama-csatorna forgalma az utolsó évek folyamán oly rohamosan emelkedett, hogy Harding elnök véleménye szerint 15 év múlva már nem tudják a forgalmat lebonyolítani. Az előrelátó amerikaiak ennél fogva máris előkészületeket tesznek egy új csatorna tanulmányozására. Az új csatorna rendszerére nézve máris kialakult az az egységes nézet, hogy a mai szilipes csatorna helyett mélybevéágású csatornát kell építeni. Miután pedig a mai csatorna leemlyítése a geológiai viszonyok miatt nagyon kockázatos, valószínű, hogy az új csatornát Nikaraguán keresztül fogják vezetni. Építését az Egyesült-Államok hadügyminisztere is sürgeti, mert a jelenlegi csatorna — az épülő hyperdreadnaughtok nagy szélességére (32 méter) való tekintettel máris keskenyek bizonyult. (The World Salesman)

A japánok Braziliában. A braziliai államszövetség 1914-ben megengedte São Paoio állam területén a japánok bevándorlását. 1925-ig 2000 családnak engedik meg a letelepedést és ezeknek 5000 hektár földterületet adnak át ingyen. Egyidejűleg megalakult a japán telepítő-társaság, mely pénzen vásárolt területekre csalogatja honfiai. São Paolo városaiban is megjelentek már a japán munkások és határozott eredménnyel vették fel a más nemzetiségűekkel a versenyt. (Weltwirtschaft)